

ного інвестора, розвиток перспективних стартапів, популяризація діяльності бізнес-ангелів у Білорусії, експертиза стартапів тощо. На виконання цих завдань для стартапів пропонується такий спектр послуг:

- інвестування на стадіях pre-seed та seed;
- експертна оцінка із різних сфер економіки з метою виявлення та усунення проблем на недоліків;
- технічна, маркетингова, бухгалтерська, адміністративна та юридична підтримка;
- організація нетворкінгу з інвесторами;
- можливість залучення інвестицій венчурних фондів¹.

Крім того, «Angels Band» шляхом укладення партнерських угод пропонує стартапам безвідсоткові кредити в розмірі 5000\$, а також фінансову підтримку в розмірі 1000\$ для найбільш перспективних із них.

Однією з найбільш відомих організацій бізнес-ангелів в Україні є «UAngel», що був створений у 2014 році і на сьогодні є повноправним членом EBAN. Членами «UAngel», окрім бізнес-ангелів, є венчурні фонди та акселератори Digital Future, WannaBiz, Fison, Gravia VC та ін. Про успіх діяльності названої організації свідчить той факт, що лише за перший рік її функціонування в рамках інвестування стартапів інвесторами було укладено угоди загальною сумою \$1,6 млн².

Таким чином, можливо зробити висновок, що функціонування бізнес-ангелів справляє позитивний ефект стимулювання інноваційної діяльності стартапів та малих й середніх підприємств шляхом надання фінансової та інформаційно-комунікативної підтримки підприємцям. У цьому аспекті важливим є нормативне врегулювання визначення та гарантій діяльності бізнес-ангелів у національному законодавстві України.

2.7. Мережа трансферу технологій

Терміни

Мережа трансферу технологій – це об'єднання осіб - професійних учасників ринку трансферу технологій (зі створенням або без створення юридичної особи) з метою консолідації інформаційних ресурсів у технологічній сфері шляхом об'єднання нематеріальних об'єктів та/або інформації про них на електронному майданчику, спільних дій учасників та їх мережевої організації співпраці, у результаті діяльності якого відбувається передача прав інтелектуальної власності від авторів (розробників) до суб'єктів господарської діяльності, які використовують такі об'єкти при виробництві товарів, виконанні робіт, наданні послуг.

Трансфер технологій – передача технології, що оформляється шляхом укладення між фізичними та/або юридичними особами двостороннього або багато-

¹ Офіційний сайт Angels Band. URL: <https://angelsband.by/>.

² Первая годовщина UAngel – асоциации бизнес-ангелов в Украине. URL: <https://inventure.com.ua/news/ukraine/pervaya-godovshina-uangel-associacii-biznes-angelov-ukrainy>.

стороннього договору, яким устанавлюються, змінюються або припиняються майнові права та обов'язки щодо технології та/або її складових¹.

Нормативно-правове регулювання

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
2. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40-44. Ст. 356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.
3. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 436-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 18, № 19-20. № 21-22. Ст. 144. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>.
4. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 № 40-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 36. С. 266. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text>.
5. Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій: Закон України від 14.09.2006 № 143-V. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 45, ст.434 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/143-16#Text>.
6. Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки: Закон України Закон від 11.07.2001 №2623-III. *Відомості Верховної Ради України*, 2001. № 48, ст. 253. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2623-14#Text>.
7. Про наукову і науково-технічну діяльність. Закон України від 26.11.2015 № 848-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2016. № 3. ст. 25 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text>.

Рекомендована література

1. Геєць В. М., Семиноженко В. П. Інноваційні перспективи України: монографія. Харків: Константа, 2006. 272 с.
2. Давидюк О. М. Відмежування технології та винаходу: господарсько-правовий аспект. *Економічна теорія та право*. № 3 (22) 2015. С. 137-146.
3. Слава С. С., Слава С. О., Турок Л. В., Бабич Д. О. Контентний порівняльний аналіз мереж співпраці університетів та підприємств: вітчизняний та зарубіжний досвід. *Наук. вісн. Ужгород. ун-ту. Серія: Економіка*. 2014. Вип. 1 (42). С. 72–77.
4. Путівник Європейською мережею підприємств (EEN). Випуск 3. Київ, Берлін. 2017. URL: http://www.agritrade-ukraine.com/images/ATU/Путівник_Європейською_мережею_підприємств.pdf.
5. Лукша О., Пильнов Г., Тарасова О., Яновский А. Европейские сети поддержки инновационной деятельности. URL: http://www.eurasiancommission.org/ru/act/prom_i_agroprom/dep_prom/SiteAssets/Европейские%20сети.pdf.

Використана література

1. Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій : Закон України від 14.09.2006 № 143-V. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 45. Ст. 43.
2. Федулова Л. І. Економічна природа технологій та технологічного розвитку. *Економічна теорія*. 2006. № 6. С. 3-16.

¹ Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій: Закон України від 14.09.2006 № 143-V. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 45, ст. 434.

3. Орлюк О. П., Бутнік-Сіверський О. Б. Економіко-правові проблеми в сфері інтелектуальної власності: монографія. Київ. НДІ інтелектуальної власності АПрН України. 2006. 372 с.
4. Draft International Code of Conduct on the Transfer of Technology. U.N. Doc. TD/CODE TOT/47 (1985)
5. Хаустов В. К. Трансфер технологій в інноваційних процесах України та Білорусі. *Економіка і прогнозування*. 2012. № 2. С. 24–34.
6. The Council for Scientific and Industrial Research. URL: <http://www.csir.co.za/index.html>
7. Лихолет С. І. Трансфер технологій у системі інноваційної діяльності. *Економіка та держава*. 2009. № 6. С. 37–38.
8. Теребова С. В. Трансфер технологій как элемент инновационного развития экономики. *Проблемы развития территории*. 2010. № 4. С. 31–36.
9. Словарь терминов и определений инновационной деятельности. *Новости науки и технологий*. 2007. № 2(6) URL: http://belisa.org.by/ru/izd/stnewsmag/2_2007/art11_6_2007.html
10. Лысенко В., Егоров С. Предпосылки и методологические основы создания и развития на Украине сети трансфера технологий. *Математичні машини і системи*. №1. 2008. С. 46–51.
11. Офіційний веб-сайт Мережі регіональних центрів інноваційного розвитку. URL: www.indev.kiev.ua
12. Поняття «мережа». Вікіпедія. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Мережа>
13. Толковый словарь Дмитриева. URL: <https://dic.academic.ru/dic.nsf/dmitriev/4845/%D1%81%D0%B5%D1%82%D1%8C>
14. Січкаренко К. О. Мережева організація інноваційної діяльності: наукова доповідь. Київ, 2015. 48 с.
15. Звирко М. В. Сетевая экономика: понятие, преимущества и недостатки URL: http://www.teoria-practica.ru/rus/files/arhiv_zhurnala/2012/1/ekonomika/zvirko.pdf
16. Січкаренко К. О. Мережева організація інноваційної діяльності : наукова доповідь. Київ 2015. 48 с.
17. Лукша О. П., Пильнов Г.Б., Рыгалин Д.Б., Яновский А.Э. Российская бизнес-инновационная сеть – новый широкомасштабный проект сотрудничества России и Европейского Союза. *Инновации*. 2008. № 11 (121). С. 25–33.
18. Козаченко В. Я. Сучасний стан мереж трансферу технологій за кордоном та проблеми їх розвитку в Україні. *Вісн. Нац. ун-ту «Львівська Політехніка»*. 2010. № 694. С. 162–173.
19. Концепція Національної мережі трансферу технологій України / офіційний сайт Національної мережі трансферу технологій України. URL: <http://www.nttn.org.ua/?idm=1&lng=1>.
20. Офіційний сайт Республіканського центру трансферу технологій Республіки Білорусь. URL: <http://www.icct.by/rus/Default.aspx?tabid=1123>.

Коментар

Унаслідок активного пошуку нових напрямів промислового розвитку, сформувалася підвищена увага науковців та виробників до процесу створення та впровадження інноваційних продуктів, серед яких найбільш цікавими для дослідження є інтелектуальні технологічні розробки. У цьому ланцюгу особливу актуальність має процес передачі технології від наукової сфери до промислового сегмента, від розробників до виробників, тобто трансфер технологій (далі ТТ). Незважаючи на значну кількість теоретичних наукових досліджень та набутого за останні роки практичного досвіду низький рівень правового регулювання ТТ в Україні вимагає прийняття важливих рішень, які б забезпечили ефективні підходи до законодав-

чого забезпечення цього процесу від ідеї до практичного результату. Зокрема, необхідне вироблення спільної думки щодо визначення змісту дефініції «трансфер технологій» та відмінності цього терміну від близьких за змістом та наповненням дефініцій «трансфер інформації», «комерціалізація технологій».

З наукової точки зору і сьогодні не маємо єдиного визначення поняття «трансфер технологій», оскільки науковці різних галузей трактують його через особливості своєї сфери діяльності. Швидкість виникнення нових форм передачі технологій заважає надати усталене визначення цього поняття. Так, серед наукових підходів до розглядуваного поняття можна згадати Л. І. Федулову, яка визначає ТТ як передачу систематичного знання про виробництво продукції, застосування процесу чи надання послуг¹. У свою чергу, О. Б. Бутнік-Сіверський розуміє ТТ як термін, що поєднує у собі наукові дослідження технології, її масштабування та оптимізацію, маркетинг, організацію збутової мережі. Із ним погоджуються О. П. Орлюк, С. Ф. Ревуцький, В. І. Нежиборець, Л. Ю. Федченко².

Є. І. Ходаківський вважає, що ТТ – це поширення науково-технологічних знань прикладного характеру відносно процесів, методів виробництва та інноваційних продуктів усередині галузі, між галузями та між країнами, яке включає комерціалізацію наукових розробок, тобто передачу нової технології (інновації) в комерційне використання, а також поширення вже існуючих технологій.

Вагомим внеском у правове забезпечення ТТ став проект Міжнародного кодексу поведінки у сфері передачі технологій, який пропонує таке визначення ТТ: передача систематизованих знань для випуску відповідної продукції, застосування відповідного процесу або для надання відповідних послуг, яка не поширюється на правочини, пов'язані з продажем або орендою товарів³.

Наведені визначення ТТ підкреслюють знанневий характер цього явища: йдеться не про передачу прав власності на речі, а про розповсюдження інформації про результати інтелектуальної діяльності, інтелектуальні продукти та умови їх реалізації/застосування при виробництві продукції, наданні послуг, виконанні робіт.

Саме тому ТТ відіграє визначальну роль у поширенні об'єктів права інтелектуальної власності. У широкому розумінні він означає взаємодію між двома або більше партнерами, де хоча б один із них передає інформацію про свою технологію та надає (передає) права інтелектуальної власності на неї через ноу-хау, патенти і технічне сприяння іншому партнерові, який бажає впровадити й використовувати цю технологію для конкретної мети.

У вузькому розумінні, на думку В. К. Хаустова, ТТ – це процес передачі технологій, в основі яких завжди лежить об'єкт інтелектуальної власності, зі сфери їхнього розроблення до сфери практичного використання⁴.

¹ Федулова Л. І. Економічна природа технологій та технологічного розвитку. *Економічна теорія*. 2006. № 6. С. 3-16.

² Орлюк О. П., Бутнік-Сіверський О. Б. Економіко-правові проблеми в сфері інтелектуальної власності: монографія. Київ. НДІ інтелектуальної власності АПРН України. 2006. 372 с.

³ Draft International Code of Conduct on the Transfer of Technology. U.N. Doc. TD/CODE TOT/47 (1985)

⁴ Хаустов В. К. Трансфер технологій в інноваційних процесах України та Білорусі. *Економіка і прогнозування*. 2012. № 2. С. 24–34.

Нормативне визначення поняття «трансферу технологій» закріплено у Законі України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій»: під ним розуміється передача технології, що оформляється шляхом укладення між фізичними та/або юридичними особами двостороннього або багатостороннього договору, яким установлюються, змінюються або припиняються майнові права та обов'язки щодо технології та/або її складових¹. На наш погляд, таке визначення є дещо вузьким і характеризує процес ТТ як певну ринкову угоду – правочин між продавцем та покупцем такого товару з приводу результату інтелектуальної діяльності.

Трансфер і комерціалізація технологій відносно самостійні процеси і можуть існувати окремо один від одного, проте вони можуть бути і пов'язані у випадку, коли в результаті ТТ виникає можливість успішної комерціалізації.

Процес ринкового впровадження технологічного продукту частіше всього відбувається на комерційній основі, тобто його власник (правовласник) у результаті отримує дохід, передаючи свою розробку (права на неї) покупцю, тобто користувачу технологій. Такого роду трансферну операцію (технологічний трансфер) називають комерційним трансфером або комерціалізацією технології.

При цьому зазначимо, що практичне використання технологічного продукту може здійснюватися і без наявності комерційних відносин між розробником технології та її користувачем. Маємо численні приклади технологічного трансферу такого виду (некомерційного трансферу). Предметом некомерційного трансферу, наприклад, є наукові відкриття, оскільки на них не поширюються майнові права інтелектуальної власності, тому що, по суті, вони є відображенням об'єктивно існуючих закономірностей природи та соціуму, тобто досягненням всього людства; як правило, немає реальних передумов їхнього комерційного використання; і, нарешті, такі відкриття можуть бути здійснені відразу декількома дослідниками, як відомо з історії науки². Некомерційний трансфер по своїй суті притаманний екологічним, соціальним розробкам, тобто таким, практичне невикористання яких може завдати людству або глобальній економіці значної шкоди, а комерційне використання таких технологій або не має комерційного сенсу, або є занадто дорогим для окремого господарюючого суб'єкта.

Розуміння трансферу та комерціалізації технологій можна охарактеризувати як теорію єдності зазначених процесів, які мають спільний зміст правовідносин, однак відмінні за цілями – з метою отримання прибутку чи без такої мети, – та співвідносяться як родові та видові поняття.

На практиці розробники і власники нових технологій – наукові організації, малі інноваційні фірми, організації інноваційної інфраструктури – важко знаходять покупців своїх розробок або партнерів для створення виробництв. Крім того, вчені здебільшого не володіють навичками ведення господарської діяльності, що необхідні для створення власної справи. Існує й інша сторона цієї пробле-

¹ The Council for Scientific and Industrial Research. URL: <http://www.csir.co.za/index.html>

² Лихолет С. І. Трансфер технологій у системі інноваційної діяльності. *Економіка та держава*. 2009. № 6. С. 37–38.

ми. Якщо компанія планує досягти конкурентних переваг шляхом вдосконалення технології своєї роботи, то неминуче виникає питання про те, де знайти інформацію про такі технології, які можуть забезпечити підвищення ефективності бізнесу.

Для вирішення цих проблем в усьому світі існує велика кількість організацій-посередників на ринку інновацій, до яких належать центри комерціалізації, інноваційні центри, агентства розвитку і центри трансферу технологій. Їх основна функція полягає в забезпеченні учасників інноваційних процесів всіма необхідними послугами для реалізації їх потенціалу і розвитку інноваційних можливостей.

Як зазначає С. В. Терєбова, до структури більшості зарубіжних університетів входять відділи, відповідальні за зв'язок університету і бізнесу. ТТ у деяких країнах (США, Фінляндія) зведений законом у статус третьої місії університетів (крім освітньої та науково-дослідної діяльності), невиконання якої тягне за собою покарання у вигляді позбавлення університету прав на створену ним інтелектуальну власність. Відділи ТТ створені також у багатьох вітчизняних університетах¹.

Центри трансферу технологій являють собою організації зі середньою чисельністю працівників до 100 осіб, які часто працюють за принципом самофінансування та є структурними підрозділами науково-дослідних державних установ або ж здійснюють свою діяльність на комерційних засадах, незалежно від державних програм².

Як зауважують В. Лисенко та С. Єгоров, деякі з таких центрів трансферу технологій об'єднуються у цілі мережі, що, своєю чергою, дає змогу забезпечити концентрацію інформаційних ресурсів та підвищити комерційну ефективність посередницької діяльності у сфері трансферу (передачі) технологій³.

Таким чином, можна визначити центр трансферу технологій як інфраструктурну організацію, яка виступає первинною ланкою мережі, а продукцією якої є цілий комплекс послуг учасникам інноваційного процесу. Такі центри трансферу технологій на різних засадах об'єднуються в мережі, наприклад, в Європейську мережу підтримки підприємництва EEN входять більше 500 центрів з різних країн світу.

В Україні також існують подібні організації, зокрема «Центр трансферу технологій», створений на базі ЗАТ, Науково-виробничий концерн «Наука», центри при державних технічних університетах, а також центри комерціалізації технологій, технопарки та технополіси. Крім того, створено Українську мережу трансферу технологій та Національну мережу трансферу технологій.

Ще однією МТТ є створена у 2009 р. Система трансферу технологій Мережі регіональних центрів інноваційного розвитку Державного агентства України з

¹ Терєбова С. В. Трансфер технологій как элемент инновационного развития экономики. *Проблемы развития территории*. 2010. № 4. С. 31–36.

² Словарь терминов и определений инновационной деятельности. *Новости науки и технологий*. 2007. № 2(6) URL: http://belisa.org.by/ru/izd/stnewsmag/2_2007/art11_6_2007.html

³ Лисенко В., Єгоров С. Предпосылки и методологические основы создания и развития на Украине сети трансфера технологий. *Математичні машини і системи*. №1. 2008. С. 46–51.

інвестицій та розвитку (далі – СТТ INDEV). Система є частиною загальнонаціональної інноваційної інфраструктури України і на некомерційній основі здійснює ТТ між науковим і виробничим секторами в усіх регіонах України на підставі єдиної нормативної бази. СТТ INDEV створена та діє за підтримки Академії технологічних наук України, Державного агентства України з інвестицій та розвитку (Держінвестицій) та при безпосередній участі Мережі регіональних центрів інноваційного розвитку. Робота СТТ INDEV ґрунтується на методології роботи провідних міжнародних МТТ. Інформаційно-технічне забезпечення Системи здійснюється через інтернет-портал www.indev.kiev.ua¹.

Для виявлення характерних ознак та особливостей МТТ, які виокремлюють їх серед інших інноваційних та допоміжних структур, слід більш детально розглянути принципи побудови мережі.

Термін «мережа» досить поширений у науковій літературі, хоча здебільшого згадується у контексті організації комп'ютерних мереж або ж торговельних об'єднань. Так, онлайн-енциклопедія Wikipedia містить таке визначення поняття «мережа» (англ. network) – об'єднання однорідних об'єктів, яке визначає правила поведінки всередині (між її членами) і ззовні мережі (до одиниці мережі або до сукупності), вимагає правил використання одиниць мережі та всієї мережі; однорідність членів мережі дає можливість оперувати кожним з них одноково; об'єднання – дає можливість оперувати мережею як одним цільним об'єктом. Мережі можуть бути членами загальнішої мережі, утворюючи таким чином ієрархію².

Тлумачний словник Д. В. Дмитрієва мережею називає безліч однорідних чи взаємозалежних установ чи пристроїв³. Утім, значення цього терміна набагато ширше: він включає низку аспектів, насамперед пов'язаних з інноваційною діяльністю. Мережевий характер притаманний великій кількості явищ, процесів та об'єктів. Типова мережева структура є системою, взаємовідносини між структурними елементами якої знаходяться на одному рівні. Мережева структура є формою горизонтальної інтеграції. У правовому значенні це означає, що виникають правовідносини між рівними суб'єктами незалежно від їх фінансового стану та правового статусу, однак які мають спільні та/або взаємопов'язані інтереси. Економічне значення таких об'єднань полягає в тому, що на цьому етапі вони є більш ефективними у деяких сферах економічної діяльності, а в першу чергу – в інноваційній.

Структури, що мали мережевий характер організації діяльності, виникли досить давно. Так, С. В. Терєбова зазначає, що окремі риси мережевих об'єднань мали мореплавні торговельні компанії, які були засновані на принципах акціонерного капіталу і виконували функції посередників між багатьма комерційними агентами одночасно у декількох країнах. Виражений мережевий характер мали

¹ Офіційний веб-сайт Мережі регіональних центрів інноваційного розвитку. URL: www.indev.kiev.ua

² Поняття «мережа». Вікіпедія. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Мережа>

³ Толковий словарь Дмитриева. URL: <https://dic.academic.ru/dic.nsf/dmitriev/4845/%D1%81%D0%B5%D1%82%D1%8C>

галузеви об'єднання (асоціації, синдикати), що сформувалися в найбільш розвинених країнах наприкінці ХІХ ст. у металургії, вугледобуванні, пізніше – у нафтодобуванні, суднобудуванні, паперовій та військово-промисловій індустрії. Їхньою особливістю була кооперація між багатьма партнерами, які формально залишалися незалежними учасниками ринку. Тобто саме торговельні об'єднання стали першими суб'єктами економічної діяльності, що спиралися на мережеві принципи організації. Пізніше такого характеру набули акціонерні промислові об'єднання і фінансові установи¹.

М. В. Звирко вважає, що мережева організація господарської діяльності полягає у можливості для кожного її учасника мати рівноправні прямі стосунки з іншими учасниками. Мережеві взаємовідносини характеризуються незалежністю від просторово-часових обмежень та витрат і спираються перш за все на досягнення ІКТ-технологій².

Таким чином, поняття «мережа» належить до родових категорій економічного походження. Мережі складаються як системи, сформовані за певною ознакою, учасниками яких є рівноправні суб'єкти. Їх види та особливості залежать від галузей господарства та сегментів економіки, в яких вони утворюються.

За структурою та функціями виокремлюють декілька типів мережевих об'єднань. Так, К. О. Січкаренко виділяє суто комерційні мережі: їхніми компонентами виступають власне учасники мережі, до яких відносять підприємства та їх структурні підрозділи, що забезпечують функціонування самої мережі, а також зв'язки і відносини. Відповідно до такого підходу мережевою організацією є структура, в яку входять підрозділи, що взаємодіють між собою у межах узгоджених стандартів діяльності з метою підвищення конкурентоспроможності один одного. «Відносинами» він вважає економічні функції на кшталт інформаційного обміну, укладання угод та трастові взаємовідносини, включення певних фірм у замкнений ланцюг транзакцій. Самі ж зв'язки у мережі він розділяє на більш інтенсивні (сильні, тісні) та епізодичні (слабкі, м'які). До перших відносять участь у статутному капіталі один одного, інших варіантах договірних відносин, передачу ліцензій, підряд на виконання робіт, спільне виробництво, спільне підприємство, компенсаційні угоди і домовленості. Вважається, що інтенсивні зв'язки властиві організаційним ядрам мережевого утворення, тоді як епізодичні – його периферії. Особливе місце в рамках мережі посідає науково-технічна співпраця між її учасниками (обмін технічною інформацією і документацією, спільні науково-дослідні роботи, маркетингові дослідження). Як додаткову форму К. О. Січкаренко виділяє передачу виробничого досвіду, знань на рівні контактів співробітників³.

В інноваційній сфері наприкінці ХХ ст. також стали утворюватися мережеві організації. О. П. Лукша найбільш поширеним визначенням інноваційної мережі

¹ Січкаренко К. О. Мережева організація інноваційної діяльності : наукова доповідь. Київ, 2015. 48 с.

² Звирко М. В. Сетевая экономика: понятие, преимущества и недостатки URL: http://www.teoria-practica.ru/files/arhiv_zhurnala/2012/1/ekonomika/zvirko.pdf

³ Січкаренко К. О. Мережева організація інноваційної діяльності : наукова доповідь. Київ, 2015. 48 с.

вважає таке: «складна організаційна (міжорганізаційна) структура, що забезпечує максимальне використання наявних науково-технічних ресурсів для розроблення, виробництва і реалізації інноваційних товарів і послуг, впровадження технологічних інновацій, розвиток інноваційного, виробничого і кадрового потенціалу в межах єдиного інформаційно-комунікативного простору». Фактично це спеціалізована масштабна інформаційна мережа, що об'єднує регіональні інноваційні центри, які допомагають компаніям поширювати інформацію про свої проекти, надають організаційну підтримку на різних етапах ТТ, організаційне сприяння у пошуку партнерів¹.

Для інноваційних та науково-інноваційних мереж характерна скоординована діяльність її учасників щодо вибору напрямів досліджень, що забезпечує економію часу, а отже, конкурентну перевагу. До того ж організація науково-дослідні роботи на основі мережевого принципу зумовлює високий ступінь інтеграції інформаційних ресурсів, лабораторної бази та нову якість інформаційних потоків. Останнє є принциповим моментом, оскільки саме якісний стрибок у характеристиці інформаційних потоків, перетворення інформації на публічний ресурс зумовлює виникнення умов для генерації саме нового знання (як технічного, так і гуманітарного). Організація науково-технічної та інноваційної сфери на мережевій основі спричиняє принципові зміни в самому механізмі інноваційної діяльності, дозволяє учасникам (як національним і локальним, так і глобальним) провести якісні зміни у моделі інноваційної діяльності на своїх виробничих потужностях: повноцінно комерціалізувати свої розробки, сформуванати довкола себе потужне експертне середовище.

Конкретні завдання та функції МТТ кожна з них визначає самостійно, закріплюючи їх у своїх внутрішніх документах, зокрема, у регламенті. «Зразковими» для усіх МТТ цілями можна вважати завдання EEN, що належить до найвідоміших з нині існуючих мереж. В. Я. Козаченко як головні цілі EEN виокремлює такі: а) створити інтегровану мережу послуг підтримки бізнесу, засновану на досвіді двох мереж з 270 Euro Info Centres (далі – EIC) і 250 Innovation Relay Centres (далі – IRC); б) збільшити синергію між усіма партнерами мережі з метою забезпечення інтегрованих послуг; в) покращити доступ малого та середнього бізнесу до послуг мережі за концепцією «No wrong door»; г) полегшити адміністративні процедури для учасників мережі; ґ) забезпечити професіоналізм та якість послуг².

Відповідно до Концепції Національної мережі трансферу технологій України (далі – NTTN) метою створення NTTN є сприяння розвитку інноваційного бізнесу і комерціалізації наукоємних технологій, залучення наукового потенціалу України до обігу на світовому ринку технологій, консолідація інформаційних ресурсів державних, громадських, приватних інноваційних структур України, підприємств, установ та організацій в єдину МТТ та подальша інтеграція NTTN

¹ Лукша О. П., Пильнов Г.Б., Рыгалин Д.Б., Яновский А.Э. Российская бизнес-инновационная сеть – новый широкомасштабный проект сотрудничества России и Европейского Союза. *Инновации*. 2008. № 11 (121). С. 25–33.

² Козаченко В. Я. Сучасний стан мереж трансферу технологій за кордоном та проблеми їх розвитку в Україні. *Вісн. Нац. ун-ту «Львівська Політехніка»*. 2010. № 694. С. 162–173.

до європейської мережі EEN. Функціями NTTN є: трансфер технологій, ноу-хау між науковими секторами та промисловістю; пошук партнерів та інвесторів для кооперації при розробці і впровадженні високотехнологічного наукового продукту як в Україні, так і за кордоном; організація взаємодії NTTN з міжнародними МТТ¹.

Метою створення Республіканського центру трансферу технологій Республіки Білорусь (далі – РЦТТ), який створено у травні 2003 р. за сприяння Державного комітету з науки і технологій Республіки Білорусь, Національної академії наук Білорусі, Програми розвитку ООН (ПРООН) та Організації Об'єднаних Націй з промислового розвитку (ЮНІДО), є сприяння співробітництву між розробниками, підприємцями та інвесторами / сприяння ТТ, розроблених як у Республіці, так і за кордоном для забезпечення сталого зростання економіки країни і підвищення конкурентоспроможності білоруської промисловості і сільського господарства, методичне керівництво центрами трансферу технологій в республіці. Функціями/завдання РЦТТ є: створення та підтримка інформаційних баз даних, які обслуговують клієнтів технологічного трансферу; забезпечення доступу клієнтів РЦТТ до міжнародних баз технологічного трансферу та науково-технічної інформації; надання допомоги суб'єктам інноваційної діяльності в розробці та просуванні інноваційних та інвестиційних проектів; виконання наукових досліджень у галузі інформаційно-комунікаційних технологій та інноваційної діяльності; підготовка кадрів у сфері науково-інноваційного підприємництва; організація регіональних відділень і філій РЦТТ з метою створення єдиної національної мережі центрів трансферу технологій; сприяння міжнародному науково-технічному співробітництву та обміну фахівцями².

Таким чином, основною функцією МТТ є просування послуг щодо забезпечення ефективного доступу до технологічної інформації та її розповсюдження, а також передача прав інтелектуальної власності розробників суб'єктами інноваційної діяльності, на що спрямована діяльність всіх суб'єктів такої мережевої організації.

Проаналізувавши зміст трансферу технологій, правову природу мережевих організацій, визначивши функції МТТ, можна визначити їх кваліфікуючі ознаки: 1) мета – консолідація інформаційних ресурсів у технологічній сфері та координація дій в інноваційній сфері; 2) учасниками мережі є два або більше суб'єктів господарювання, пов'язаних з інноваційною діяльністю та/або трансфером технологій; 3) обов'язковою є наявність власної електронної платформи, на якій розміщуються технологічні профілі (технологічні запити та пропозиції); 4) обов'язкова наявність суб'єкта, який здійснює організацію та управління діяльністю мережі (адміністратора, координатора); 5) виникнення двох видів правовідносин у зв'язку із функціонуванням мережі: зовнішніх відносин між клієнта-

¹ Концепція Національної мережі трансферу технологій України / офіційний сайт Національної мережі трансферу технологій України. URL: <http://www.nttn.org.ua/?idm=1&lng=1>.

² Офіційний сайт Республіканського центру трансферу технологій Республіки Білорусь. URL: <http://www.ictt.by/rus/Default.aspx?tabid=1123>.

ми, що виникають на підставі договору щодо трансферу технологій, та між адміністратором, який діє в інтересах розвитку мережі, з іншими регіональними та міжнародними МТТ, з одного боку, та внутрішніх відносин усередині мережі між учасниками, які, у свою чергу, поділяються на підвиди: організаційні (щодо створення мережі, управління та участі) та відносини, пов'язані з трансфером технологій (у широкому і вузькому значенні); 6) об'єднання учасниками мережі нематеріальних об'єктів та/або інформації про них; 7) відсутність обов'язкового об'єднання майна та у зв'язку із цим нівелювання необхідності управління ним.

Отже, *мережа трансферу технологій* – це об'єднання осіб – професійних учасників ринку трансферу технологій (зі створенням або без створення юридичної особи) з метою консолідації інформаційних ресурсів у технологічній сфері шляхом об'єднання нематеріальних об'єктів та/або інформації про них на електронному майданчику, спільних дій учасників та їх мережевої організації співпраці, у результаті діяльності якого відбувається передача прав інтелектуальної власності від авторів (розробників) до суб'єктів господарської діяльності, які використовують такі об'єкти при виробництві товарів, виконанні робіт, наданні послуг.

Розділ 3. ПРАВОВІ ФОРМИ КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОДУКТІВ

3.1. Визначення інноваційного продукту та інноваційної продукції

Терміни

Інноваційний продукт є реалізацією (впровадженням) об'єкта інтелектуальної власності (винаходу, корисної моделі, промислового зразка, топографії інтегральної мікросхеми, селекційного досягнення тощо), на які виробник продукту має державні охоронні документи (патенти, свідоцтва) чи одержані від власників цих об'єктів інтелектуальної власності ліцензії, або реалізацією (впровадженням) відкриттів¹.

Комерціалізація інноваційних продуктів це – скоординоване виконання всіх процесів, які необхідні для реалізації інноваційних продуктів зі стадії розвитку до впровадження її як результату науково-дослідної і (або) дослідно-конструкторської розробки².

¹ Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 № 40-IV. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2002, № 36, ст.266.

² Косцик Р. С. Комерціалізація інноваційної продукції: сутність, значення та принципи здійснення. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2012. № 727. С. 320–328.